

Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Dilsel Eşdeğerlik, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*

Adaptation of The Positive Risk-Taking Scale in Adolescents to Turkish: A Study of Linguistic Equivalence, Validity, and Reliability

Hatice BAYSAL [1] Seval ERDEN ÇINAR [2]

Başvuru Tarihi: 11 Mayıs 2023

ÖZ

Kabul Tarihi: 24 Haziran 2023

Bu çalışmada, Duell (2018) tarafından geliştirilen Ergenlerde Pozitif Risk Alma Davranışı Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması amaçlanmıştır. Ölçeğin psikometrik özellikleri, katılımcılarının İstanbulda ikamet eden lise öğrencileri olduğu üç farklı aşama ile sınanmıştır. Araştırmanın, dilsel eş değeri 30, geçerlik ve güvenirlik analizleri 359 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Ölçüm aracının özellikleri dilsel eşdeğerlik, geçerlik (yapı, ölçüt) ve Cronbach alfa güvenirlik katsayısı yöntemleriyle incelenmiştir. Ölçeğin ölçüt geçerlik sınamalarında Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği, Ergenlerde Risk Alma Ölçeği, Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği ve Ergen Prososyallik Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Yapı geçerliği için gerçekleştirilen doğrulayıcı ve açılıcı faktör analizi sonuçları, Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeğinin tek faktörlü yapısının yeterli uyum değerlerine sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği, ergenlerde risk alma davranışı, olumlu sosyal ve saldırgan davranış ve ergen prososyallik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak araştırma bulguları ölçeğin, ergenlerin pozitif risk alma davranış düzeylerini değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: risk alma, pozitif risk alma, ergenlik, davranış gelişimi, ölçek uyarlama

Received Date: May 11, 2023

ABSTRACT

Accepted Date: June 24, 2023

This research was carried out to adapt the Positive Risk-Taking Behavior Scale for Adolescents developed by Duell (2018) into Turkish. The psychometric properties of the scale were tested in three different stages, the participants of which were high school students residing in Istanbul. The research was conducted with 30 high school students in the first stage aiming to test the linguistic equivalence of the measurement tool, 359 in the second stage aiming to test the validity and reliability of the scale. The features of the measurement tool were examined with linguistic equivalence, validity (construct, criterion) and Cronbach Alpha reliability test methods. Adolescent Positive Risk Taking Scale, Adolescent Risk Taking Scale, Positive Social and Aggressive Behavior Scale and Adolescent Prosociality Scale were applied to the participants for the validity tests of the scale. The results of confirmatory and exploratory factor analysis performed for construct validity showed that the single-factor structure of the Adolescent Positive Risk Taking Scale had sufficient concordance values. Also, as expected, the Adolescent Positive Risk-Taking Scale shows a significant positive correlation with risk-taking behavior, prosocial and aggressive behavior, and adolescent prosociality in adolescents. The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated as .74. As a result, research findings support that the scale is a valid and reliable measurement tool that can be used to evaluate the positive risk-taking behavior levels of adolescents.

Keywords: risk taking, positive risk taking, adolescence, behavioral development, scale adaptation

Atıf Cite Baysal, H., & Erden Çınar, S. (2023). Ergenlerde pozitif risk alma ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Humanistic Perspective*, 5(2), 873-897. <https://doi.org/10.47793/hp.1295521>

* Bu makale birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[1] Uzm. Psikolojik Danışman | Özel İsalet Okulu | Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık | İstanbul | Türkiye | ORCID: 000-0003-1976-5559 | htcdmrts1453@gmail.com

[2] Prof. Dr. | Marmara Üniversitesi | Eğitim Fakültesi | Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık | İstanbul | Türkiye | ORCID: 0000-0002-4512-1274

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, hormonal değişimler ve biyolojik hazırbulunuşluk ile risk alma davranışında artışın görüldüğü bir gelişim dönemidir (Karaman, 2013). Alanyazında risk alma davranışına ilişkin farklı tanımlara rastlanmaktadır. Bazı araştırmacılar risk alma davranışını sağlığa zarar veren davranışlar olarak sınıflandırsa da, bazıları bu davranışı ergenin yetişkinliğe geçiş sürecinde sergilediği normal davranışlar olarak görmektedir (Siyez, 2006; Steinberg, 2013). Risk alma davranışı, literatürde genel bir ifadeden ziyade farklı bağlamlarda ele alınmış ve açıklanmıştır. Örneğin pozitif risk alma, tehlikeli olmayan ve kabul edilebilir olan davranışlar (Hansen ve Breivik, 2001); prososyal risk alma, başkalarının ön planda tutulduğu yardım davranışlarını içeren davranışlar (Do vd., 2016); mantıklı risk alma, planlı olarak yapılan adımlar sonucu risk alma (Maslowsky vd., 2019) olarak tanımlanmıştır. Duell ve Steinberg (2018) ise bireyin yaşamına katkı sağlayan, maddi ve manevi maliyeti düşük, sağlık ve güvenlik için tehdit oluşturmayan, toplum tarafından kabul edilebilir davranışlara, pozitif risk alma davranışı demiştir.

Risk almanın farklı tanımları olduğu gibi gelişimsel açıdan da olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Risk alma davranışı kim olduğunu keşfetmek, yaşamını kontrol etmek, bir gruba dahil olmak, otorite karşısında durmak, kezdini ispat etmek, yetersizlik ve başarısızlıkla mücadele etmek gibi ergeni yetişkinliğe hazırlayan birtakım gelişimsel görevleri içermektedir (Jessor, 1991). Bu durumda risk alma, gelişime olumlu katkı sağlamaktadır. Öte yandan olumsuz risk alma davranışları ile şüça yönelme, madde kullanımı, cinsel dürtülerin kontrol edilememesi, okuldan kaçma, kavgaya karışma, derse karşı isteksizlik, yeme bozuklukları ve sağlıksız yaşam gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Birch vd., 2011; Deniz, 2011; Gülgez, 2007).

Alanyazında ergenin risk alma davranışını etkileyen pek çok faktöre rastlanmaktadır. Şeker (2017) çalışmasında risk alma davranışının yaş, cinsiyet, aile ilişkileri, akademik başarı, problem çözme becerisi, yaşam doyumu, akran özellikleri ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde Gülgez (2007), oğlan ergenlerin kızlara oranla daha fazla olumsuz risk alma davranışı sergilediğini; ergenlerin yaşı ilerledikçe daha çok riskli davranışlarda bulunduğu sonucuna ulaşmıştır (Gülgez, 2007). Genetik faktörler de, risk alma davranışı üzerindeki etkili olan bir başka değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Wilson ve Hernstein ikizlerle yaptığı çalışmada, suç işleme davranışının kalıtımla aktarılabilen biyolojik bir tarafı olduğunu vurgular (akt. Koç, 2004).

Pozitif ve olumsuz risk almanın her ikisi de daha yüksek heyecan arayışıyla ilişkilendirilir (Collado vd., 2014). COVID-19 salgını sırasında ergenlik ve erken yetişkinlik döneminde bulunan 660 katılımcıyla yapılan araştırmada heyecan arayışı yüksek olan katılımcıların COVID-19 ile ilgili daha olumlu ve olumsuz riskler aldıklarını göstermiştir. Erden Çınar, Erduran Tekin, Keçeci ve Tekin (2021) ergenler üzerinde yaptığı araştırmada heyecan arayışı artan ergenin siber zorbalık

gibi uygunsuz davranışları da arttığına ulaşmıştır. Heyecan arayışı yüksek olan kişiler, daha az heyecan arayan bireylere göre hiç deneyimlemedikleri aktiviteleri daha fazla deneyimleme eğiliminde ve daha az riskli görme eğiliminde olurlar. Aynı zamanda aktiviteye ilişkin yüksek heyecan arayışında olan bireylerin daha az heyecan arayışında olan bireylere göre kaygı düzeyleri daha düşüktür (Zuckerman vd., 1972). Ekind'a göre (1967) benmerkezci inanç geliştiren ergen kendisinin özel, ölümsüz olduğu düşüncesiyle kötü şeylerin kendisinin başına gelmeyeceğini düşünerek heyecan duyacağı riskli davranışlarda bulunur ve aldığı riskin uzun vadede sonucunu düşünmez (Gülgez, 2007).

Akran ilişkileri, risk almada etkili olan bir diğer değişkendir. Ergen tek başına yapmaktan çekindiği ya da yeterince heyecan duymadığı şeyleri akranlarıyla yapma eğiliminde olur. Akran ilişkileri ergenin duygusal, sosyal, bilişsel gelişimine katkı sağlar (Yıldırım, 2007). Ancak ergen sahip olduğu akranını kaybetmemek, bir gruba ait hissetmek, tek başına kalmamak için bazen davranışların sonucunu düşünmeden bazen de sonucu göze alarak risk alma davranışında bulunabilir. Yapılan araştırmalara göre akran baskısı risk alma davranışı ile ilişkili bulunmuştur (Kıran, 2002; Peker, 2012; Yılmaz, 2000). Suça yönelimi bulunan akran grubuna bağlı olan ergenlerin bu olumsuz davranışları sergileme ihtimali de artmaktadır (Şeker, 2017; Öter, 2005). Bunu Ögel ve diğ. (2004) çalışmalarıyla ortaya koymuştur. Bulgular, madde kullanan ergenlerin arkadaşları kullandığı için madde kullanma oranının %80 olduğunu göstermektedir.

Toplumun yapısı, ahlaki normları, yasalar ergenin risk alma davranışı üzerinde etkilidir. Bireyselleşmiş toplumlarda ergenlik döneminde risk alma davranışı oranının yüksek olduğu vurgulanır (Arıkan vd., 2011: akt. Uysal, 2014). Toplumun ergen üzerindeki baskıları ve beklendileri, gelişim ihtiyaçlarının karşılanmasında özen gösterilmemesi isyankar davranışları ve dolayısıyla risk alma davranışını arttırabilir. Benzer şekilde Gullone ve arkadaşları (2000), ergenlerin heyecan arayışının yanı sıra antisosyal, isyankâr ve korkusuz davranışlarının risk alma davranışlarını arttırdığı yönünde bulgular elde etmişlerdir.

Alan yazında ergenlik döneminde risk alma davranışı incelendiğine, daha çok risk almanın olumsuz tarafları üzerine çalışmalar yer aldığı görülmekte, risk almanın olumlu taraflarıyla ilgili sınırlı çalışmaya rastlanmaktadır. Oysa pozitif risk alma davranışı ergenlerin başarılı yetişkinlere dönüşmesine yardımcı olur. Risk alarak ergen, bir amaç oluşturma ve amaç için mücadele duygusu geliştirme fırsatı bulabilir (Malin vd., 2017).

Pozitif riskler, ergenlerin ve çevrelerindeki risklerin sağlık ve güvenliklerini tehdit etmeden, ergenlerin esenliğine potansiyel faydalar sağlar. Örneğin, ergenliğe ilişkin evrimsel bakış açıları, risk almanın kimlik, özerklik ve yakın sosyal bağlar gibi gelişimsel kilometre taşlarına ulaşmak için gerekli olduğuna dikkat çeker (Ellis vd., 2012). Ergenlik dönemindeki bireyin cevabın doğruluğundan emin olmadığı halde parmak kaldırıp soruyu cevaplamak istemesi,

seçileceğinden emin olmadığı halde bir takımın seçmelerine katılması, arkadaş grubunda dışlanma ihtimali karşı farklı olan fikrini söylemesi pozitif risk alma davranışlarına örnek gösterilebilir.

Pozitif risk alma davranışı, olumsuz risk alma davranışını azaltmaktadır. Ancak (Duell ve Steinberg (2020) bir araştırmalarında daha fazla pozitif risk almanın, daha fazla olumsuz risk almanın ile ilişkili olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Onlara göre olumsuz riskli davranışlarda bulunan ergenlerin, pozitif risk alma davranışında da bulunma eğiliminin olması yapıcı davranışlara yönlendirme için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir

Depresyon ve anksiyete gibi ruh sağlığı hastalıklarının tedavisinde bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için pozitif risk alma davranışının yararlı olduğunu (Birch vd., 2011) hatta iyileşme için gerekli olduğunu vurgulamıştır (Ramon, 2004; akt. Duell, 2021). Depresyon yaşayan bireylerin sportif faaliyetlerde olumsuz riskleri göze alarak katılım sağlaması ve ulaştığı olumlu sonuçları görmesinin dayanıklılığını arttırdığı görülmüştür (Masten, 2001). Bununla birlikte risk alarak sınıf başkanlığı (Bohnert vd., 2008) ve takım sporları (Fredricks ve Eccles, 2006) gibi faaliyet alanlarında yer alan ergenlerin daha az ruh sağlığı problemi yaşadığı görülmüştür.

Pozitif risk alma davranışı ile ilgili ise literatürde sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür, özellikle Türkiye’de bu alanda yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ergenlerin ve çevresindeki kişilerin refahına katkı sağlamak açısından pozitif risk alma alanında araştırmalar yapmak ve bu davranışa teşvik etmek önemlidir. Pozitif riskler, madde kullanımı, silahlı saldırı gibi sağlığa zarar verici olan davranışların azalmasına ve okullarda sosyalleşme ile birlikte akademik becerilerin de gelişmesine katkı sağlayabilir. Pozitif risk alma, gençlere kişisel hedefler belirleme, zorlukların üstesinden gelme ve başarısızlıktan sağlıklı yollarla ders alma fırsatları sunarak sebatı veya "cesareti" de teşvik edebilir (Duckworth, vd., 2007). Liderlikle ilgili risk alma davranışı gösteren ergenlerin zorluklarla baş etme becerisinin geliştiği görülmüştür (Hoyt ve Kennedy, 2008). Okulda zorluk yaşadıkları derslerde risk alan ergenlerin başarısızlığa karşı tolerans geliştirdiklerine ulaşılmıştır (Meyer ve Turner, 2006). Pozitif risk almanın daha güçlü özdüzenleme becerisiyle ilişkili olduğuna ulaşılmıştır (Wood vd., 2013). Riskler doğası gereği başarısızlık gibi olumsuz sonuçlara yol açabileceğinden, pozitif risklerle ilgili daha fazla deneyim, ergenlerin aksiliklere karşı direncini artırmaya yardımcı olabilir (Karagianni ve Montgomery 2018).

ABD ve Singapur’da pozitif risk alma niyetleri üzerine yapılan deneysel bir çalışmada ergenlere başkalarının pozitif risk alma davranışlarını gösteren videolar izletilmiştir. Başkalarının pozitif risk alma katılımını gören ergenlerin pozitif risk alma niyetlerinde artış olduğu görülmüştür. Ayrıca özyeterliği ve yüksek umudu olan bireylerin daha yüksek pozitif risk alma niyeti bildirmiştir (Wong ve Yang, 2020).

Tüm bu bilgiler olumlu risk almanın, ergenin gelişimine olumlu katkı sağlayacağını işaret etmektedir. Bu durumda ölçüm sorunu karşımıza çıkmaktadır. Güncel, psikometrik açıdan yeterli bir ölçek, ergenlerin pozitif risk alma durumlarını görmek ve onları olumlu risk arayışına yönlendirmek için araştırma ve uygulama çalışmalarına fayda sağlayacaktır. Bu nedenle bu çalışmada Duell (2018) tarafından Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği'nin (Positive Risk Taking in Adolescence), Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma; bir ölçme aracının istatistiksel yeterliliklerinin incelenmesini hedeflediğinden betimsel tarama modelinde yapılandırılmıştır. Betimsel Tarama Modeli, bireylerin bir olgu ya da olayla ilgili düşüncelerini ve tutumlarını alarak olgu veya olayların betimlenmesini hedefler (Karakaya, 2011).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi- Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde lise eğitimi gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem ise bu evrenden kolayda örnekleme yöntemi ile oluşturulan 359 (161 kadın, 198 erkek) lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Kolayda örnekleme, hedef kitlenin çalışmaya dahil edildiği, katılım isteğiyle kolay erişilebilir olan, coğrafi olarak yakın görülen bölgelerden veri toplanan, tesadüfi olmayan bir örnekleme yöntemidir. Kolay erişilebilen bir grupla çalışma sağlanması, çalışmacının konumuna yakın bölgelerde veri toplayabiliyor olması zamandan ve ekonomik açıdan tasarruf sağladığı için kolayda örnekleme avantajlı bir yöntem olarak görülmektedir (Etikan vd., 2016).

Araştırmada, farklı aşamalarda farklı çalışma grupları ile gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada, Pozitif Risk Alma Ölçeği'nin İngilizce formunun Türkçe'ye ve daha sonra Türkçe formun İngilizce'ye geri çevrilmesi aşamasını kapsamaktadır. Bu aşamadaki çalışma grubu İngilizce ve Türkçe dil bilgisi yeterli, alan uzmanı 15 akademisyenden oluşmaktadır. İkinci aşamada dilsel eşdeğerlik analizleri kapsamında orijinal ölçek ile Türkçe ölçek arasındaki ilişki ve farkın olup olmadığı test edilmiştir. Bu aşamanın çalışma grubu, hazırlık sınıfında İngilizce dil eğitimi almış 30 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Üçüncü aşamada, ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu aşamanın çalışma grubunu, 9.-12. sınıf düzeyinde 229'u geçerlik analizlerinde olmakla birlikte 359 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

Geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirildiği çalışma 161'i (%44,8) kadın; 198'i (%55,2) erkektir. Katılımcıların yaşlara göre dağılımları şöyledir: 83'ü (%23,1) 13-14 yaş; 62'si (%17,3) 15 yaş; 75'i (%20,9) 16 yaş; 139'u (%38,7) 17-18 yaş grubunda yer almaktadır. Bunların

108'i (%30,1) hazırlık-9.sınıf, 66'sı (%18,4) 10.sınıf, 117'si (%32,6) 11.sınıf, 68'i (%18,9) 12.sınıf düzeyindedir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu. Katılımcıların yaş, cinsiyet, sınıf, algıladığı gelir düzeyi, anne-babanın hayatta olma durumu, anne-baba eğitim düzeyleri, anne-baba birlikteliği, kardeş sayısı, doğum sırası gibi demografik bilgilerini almak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği. 2018 yılında Duell tarafından "Positive Risk Taking in Adolescence" ismiyle geliştirilen toplam on maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında Duell (2018), Fischer ve Smith'in (2004) geliştirdiği Negatif ve Negatif Olmayan Risk Alma Ölçeği'ndeki pozitif riskleri içeren maddeleri ile Benthin Risk Alma ölçeğindeki yedi negatif madde ve pozitif risk alma ile ilgili yeni oluşturduğu altı maddeyi alarak yirmi yedi maddelik bir ölçek oluşturmuştur. İlk olarak pozitif risk alma davranışını içeren 14 maddeden, heyecan arayışını ölçen maddeler elenmiştir. Ardından olumlu risk içeren davranışların sonuçlarının, olumsuz risk içeren davranışların sonuçları kadar belirgin sunulmadığından maddelere açıklamalar eklenmiştir. Son hali verilen ve faktör analizi yapılan ölçeğin güvenilirliği ($\alpha=.75$) yüksek bulunmuştur. Ölçeğin bu çalışmadaki güvenilirliği $\alpha=.74$ bulunmuştur. Ölçekte katılımcıların son altı ayda aktiviteye katılım durumu 4'lü likert tipinde belirtilmektedir (Duell, 2018).

Ergenlerde Risk Alma Ölçeği. 2002 yılında Kıran tarafından geliştirilen toplam 26 maddeden oluşan 3 faktörlü yapıda bir ölçektir. Cronbach alfa değeri tüm maddeler için .88, Toplumsal Konumla İlgili Risk Alma alt boyutu için .84, Trafikle İlgili Risk Alma Alt boyutu için .74, Madde Kullanımı ile İlgili Risk Alma alt boyutu için .62'dir. Kararlılık anlamında güvenilirliğini belirlemek için Test-tekrar test yöntemiyle güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Kararlılık katsayısı ölçeğin tümü için .85 bulunmuştur. Kararlılık katsayısı, Toplumsal Konumla İlgili Risk Alma alt ölçeği için .76, Trafikle İlgili Risk Alma alt ölçeği için .67 ve Madde Kullanımı ile ilgili Risk Alma alt ölçeği için .64 olarak bulunmuştur. Risk Alma Ölçeği 5'li Likert tipi bir ölçektir (Kıran, 2002). Bu çalışma için yapılan analiz sonucuna göre tüm maddeler için Cronbach alfa değeri .92, Toplumsal Konumla İlgili Risk Alma alt boyutu için .90, Trafikle İlgili Risk Alma alt boyutu için .64, Madde Kullanımı ile İlgili Risk Alma alt boyutu için .78, olarak bulunmuştur.

Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranışlar Ölçeği. 2010 yılında Bayraktar ve arkadaşları tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçek, 2004 yılında Boxer, Tisak ve Goldstein tarafından ergenlerin sosyal ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Toplam 25 maddeden oluşan ölçeğin, 3 alt boyutu vardır. Bu boyutlar Saldırgan Davranış, Olumlu Sosyal Davranış ve Amaca Yönelik Olumlu Sosyal Davranış olarak adlandırılmıştır. Analiz

sonucuna göre Amaca Yönelik Saldırgan Davranış alt boyunun iç tutarlık katsayısının .79, Tepkisel Saldırgan Davranış alt boyutunun .85, Amaca Yönelik Olumlu Sosyal Davranış alt boyutunun .90, Tepkisel Olumlu Sosyal Davranış alt boyutunun .85 ve Özgeci Olumlu Sosyal Davranış alt boyutunun .83 olduğuna ulaşılmıştır. Ölçek 4'lü Liket tipinde hazırlanmıştır (Bayraktar vd., 2010). Bu çalışma için yapılan analiz sonucuna göre tüm maddeler için Cronbach alfa değeri .91, Saldırgan Davranış alt boyutu için .92, Olumlu Sosyal Davranış alt boyutu için .89, Amaca Yönelik Olumlu Sosyal Davranış alt boyutu için .85, olarak bulunmuştur.

Ergen Prososyallik Ölçeği. Ata ve Artan tarafından 2020 yılında geliştirilen ölçek, 9 tanesi ters madde olmak üzere 20 madde ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar, içsel ve dışsal prososyallik olarak tanımlanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa ve Split Half yarıya bölme yöntemleri kullanılmıştır. Cronbach Alfa katsayıları İçsel Prososyal alt boyutu için .85, Dışsal Prososyal alt boyutu için .88 ve toplam ölçek için .79 olarak bulgulanmıştır (Ata ve Artan, 2020). Bu çalışma için yapılan analiz sonucuna göre tüm maddeler için Cronbach alfa değeri .74, İçsel Prososyallik alt boyutu için .79, Dışsal Prososyallik alt boyutu için .70 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamak için e-posta yoluyla gerekli izinler alındıktan sonra, ölçeğin uyarlamasına geçilmiştir. İlk aşamada İngilizce ve Türkçe dil bilgisi yeterli olan dokuz akademisyen tarafından ölçeğin orijinal hali Türkçe'ye çevrilmiş, ardından farklı altı akademisyen tarafından yeniden İngilizce'ye geri çevrilmesi gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçek ile ölçeğin Türkçe formu dört akademisyen tarafından incelenmiştir ve pilot uygulama için uygun görüldükten sonra ölçeğin anlaşılabilirliği ve işleyişini sınamak amacıyla pilot uygulama yapılmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra, gönüllü olan ve hazırlık sınıfında okumuş 30 Lise öğrencisine ölçeğin orijinal formu ve Türkçe formu 2 hafta arayla uygulanmıştır. Elde edilen veriler ile iki form arasındaki ilişkiler sınanmıştır. Pozitif Risk alma Ölçeği orijinal formu ile çeviri formu arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmasının ardından, Türkçe formun geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi aşamasına geçilmiştir. Ölçüt geçerliği için Ergenlerde Risk Alma Ölçeği, Olumlu Sosyal Saldırgan Davranış Ölçeği ve Ergenlerde Prososyallik Ölçeği'nden yararlanılarak veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucu dilsel eşdeğerliği kabul edilen ölçek, çalışma grubu uygulanmıştır. İlk aşamada, tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerden (sayı, yüzde, frekans, ortalama, standart sapma) yararlanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesine parametrik test yöntemlerinin uygulanabilmesi için hem örneklem sayısının yeterli olması hem de örneklemin normal dağılım

göstermesi gerektiği varsayılmıştır (Kalaycı, 2008). Bu amaçla, araştırmanın değişkenlerine normal dağılım analizi uygulanmıştır. Normalliğin sağlanmasıyla birlikte, verilerin analizinde parametrik yöntemlerin kullanılması tercih edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği, AMOS programı aracılığıyla doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmıştır. Daha sonra Ergenlerde Risk Alma Ölçeği, Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği ve Ergen Prososyallik Ölçeği ile de ölçüt geçerliği analizleri gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Dilsel Eşdeğerliğe İlişkin Bulgular

Çevirisi ve geri çevirisi yapılan, ardından pilot uygulaması gerçekleştirilen ölçek, dil geçerliği sınamaları kapsamında aynı çalışma grubuna iki hafta arayla uygulanmıştır. Her iki formdan elde edilen ve normal dağılım gösteren verilerle yapılan analizlerde ölçeğin, orijinal ve Türkçe formları arasında yüksek düzey anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.94$; $p<.001$). (Bkz Tablo 1). Dilsel eşdeğerlik analizleri kapsamında, ölçeğin orijinal ve Türkçe versiyonları ait puanlar arasında farklılık olup-olmadığı da analiz edilmiştir. Eşleştirilmiş grup t Testi ile gerçekleştirilen bu analiz sonuçlarına göre, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($t=0,82$; $p>.05$). (Bkz Tablo 2). Ölçeğin orijinal formu ve Türkçe formu madde toplam puanları arasındaki ilişkinin anlamlı olması ve t-testi sonucu iki form puanları arasında anlamlı farklılıkların elde edilmemesinden dolayı ölçeğin, dilsel eşdeğerlik taşıdığı kabul edilmiştir (Dündar, 2008).

Tablo 1

Pozitif Risk Alma Ölçeği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları Sonuçları

Maddeler	N	Korelasyon	Sig.
TM1-İM1	30	.75	.00
TM2-İM2	30	.88	.00
TM3-İM3	30	.81	.00
TM4-İM4	30	.42	.01
TM5-İM5	30	.83	.00
TM6-İM6	30	.86	.01
TM7-İM7	30	.74	.00
TM8-İM8	30	.80	.00
TM9-İM9	30	.71	.00
TM10-İM10	30	.72	.00

* $p<.05$

Tablo 1'de görüldüğü üzere Pozitif Risk Alma Ölçeğinin İngilizce ve Türkçe formu arasındaki korelasyon değerleri tek boyut ve on maddeler düzeyinde .42 ile .88 değerinde ($p<.05$) anlamlı ve eşdeğer bulunmuştur.

Tablo 2*Betimsel İstatistikler, Pearson Korelasyon Katsayıları ve Eşleştirilmiş Grup t Testi Sonuçları*

Gruplar	N	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	Çarpıklık	Basıklık	r	t Testi	
								t	sd
Türkçe Form	30	15.76	5.15	.94	-.54	.34	.94*	.82	29
İngilizce Form	30	15.50	5.23	.95	-.57	.00			

*p<.05

Tablo 2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan ergenlerin Pozitif Risk Alma Ölçeği Türkçe Formu puanları ile Pozitif Risk Alma Ölçeği İngilizce Formu puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımlı gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır (t=0,82; p>.05).

Geçerlik Analizlerine İlişkin Bulgular

İkinci aşamada Pozitif Risk Alma Ölçeği’nin yapı ve ölçüt geçerliği analizleri bulgulanmıştır. Ölçeğin uyarlanan formundan elde edilen verilerle faktör analizine uygun olup olmadığını saptamak amacıyla ilk olarak Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ve Bartlett Küresellik Testi analizinin sonuçlarına bakılmıştır. Bartlett Küresellik testi, değişkenler arasında ilişki olup olmadığını kısmi korelasyonlar temelinde inceler. Bartlett testinin anlamlı olması veri matrisinin uygun olduğunu gösterir (Tabachnick & Fidell, 2007). Kaiser (1974) tarafından bulunan Kaiser-Meyer-Olkin örneklemin yeterli olup olmadığı ile ilgili bilgi veren bir testtir (Büyüköztürk, 2021).

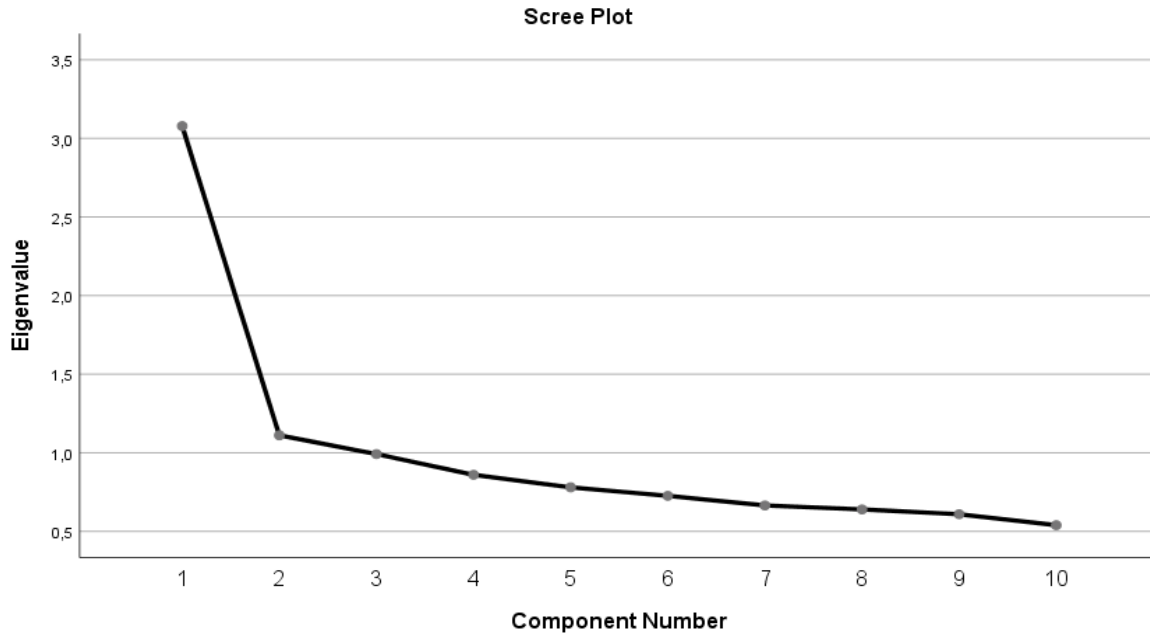
Yapılan analiz sonucunda KMO değeri (0.84) olduğu için (p>0.50) örneklem yeterliliğinin iyi düzeyde olduğu kabul edilmiştir. Bartlett Küresellik Testi Chi-Square değerine bakıldığında ise, bu değer 518,82 ve serbestlik derecesinin 45 olduğu görülmektedir (p<.05). Tüm bu bulgular, ölçeğin faktör analizi yapmak için uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2002).

Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda, uyarlanan orijinal halindeki gibi öz değeri 1’den büyük ve toplam varyansın en az %3’ünü açıklayan tek faktörü olduğu görülmektedir. Faktör analizinde, başlangıçta öz değeri 1 ve 1’den daha büyük olan faktörler önemli faktörler olarak alınır (Büyüköztürk, 2002). Tek faktör varyansın değeri, 3.07 ve açıklanan toplam varyansın değeri de %30,78 olarak hesaplanmıştır. Çok faktörlü yapılarda toplam açıklanan varyans değerinin %50.0’nin üzerinde olması beklenirken tek faktörlü yapılarda toplam açıklanan varyans değerinin %30.05 ve üzerinde olması yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2021). Bu bilgiler ışığında Pozitif Risk Alma Ölçeği’nin açıklanan varyans değerinin yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. (Bkz Tablo 2).

Tablo 3*Pozitif Risk Alma Ölçeği Açıklanan Varyans Değeri Sonuçları*

Bileşen Sayısı	Bileşen Öz Değer (Eigenvalue)	Açıklanan Varyans %	Chi-Square	KMO	Barlett
Tek Faktör	3.07	30.78	518.82	.84	.00

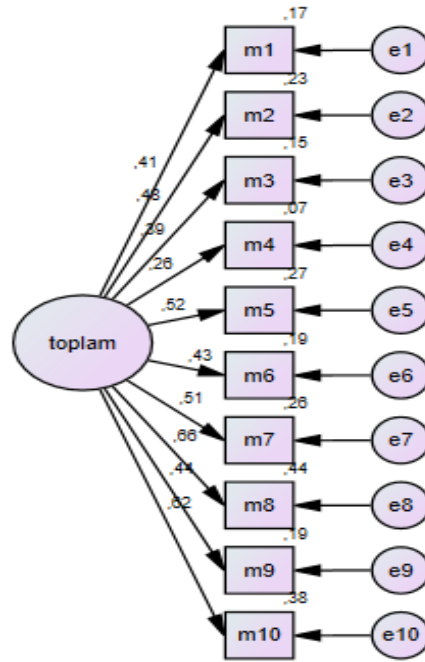
AFA analizi sonucunda ölçeğin alt boyutlarına ilişkin bilgi veren yamaç birikinti grafiğine incelendiğinde; yamaç birikinti grafiğinde bir kırılma noktası görülmektedir. Bu doğrultuda yamaç birikinti grafiği, ölçeğin tek alt boyutunu doğrulamaktadır. (Bkz Şekil 1).

Şekil 1*Pozitif Risk Alma Ölçeği Yamaç Birikinti Grafiği Sonuçları*

Açımlayıcı faktör analizi ile tek faktörlü örtük yapısı belirlenen Pozitif Risk Alma Ölçeği'nin yapısını doğrulamak üzere Doğrulayıcı faktör analizi AMOS 24 programı ile gerçekleştirilmiştir ve gerekli uyum indeksleri değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Pozitif Risk Alma Ölçeği'nin, faktör yapısı gerçekleştirilen analizler sonucunda Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2

Madde Faktör Yükleri

Şekilde de görüldüğü gibi analizler, modelin tek faktörlü olduğu sonuçlarını doğrulamıştır. Faktör yükleri incelendiğinde, tüm maddelerin faktör yükleri .26 ile .66 arasında değiştiği görülmektedir. Ayrıca tüm maddelerin faktör yükleri, bağlı olduğu faktör içerisinde manidarlık göstermektedir ($p < .001$).

Modelin uyum iyiliğini incelemek amacıyla Comparative Fit Index (CFI), Tucker-Lewis Index (TLI) ve The Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) uyum indeksleri hesaplanmıştır. CFI ve TLI için .95'e yakın veya $>.95$ 'ten büyük norm değerlerinin, eldeki veri setinin test edilen yapıya iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir (Byrne, 2012; Hu ve Bentler, 1999). Bu çalışmada da CFI değerleri .95; TLI değeri ise .94 elde edilmiştir. CFI ve IFI indekslerinin 0.90'dan yüksek olması iyi düzeyde uyum değerlerine sahip olduğunu göstermektedir. Hooper ve diğerleri (2008) mükemmel uyum gösterebilmesi için RMSEA değerinin .05'ten küçük olması gerektiğini belirtmiştir. RMSEA değeri bu çalışmada .04 bulunduğundan bu değer de mükemmel uyum göstermektedir. χ^2/sd oranı da modelin uyum iyiliğini değerlendirmede kullanılmış olup Kline'a (2005) göre ≤ 5 'ten küçük olması gerekmektedir. Marcoulides ve Schumacher (2001) χ^2/sd 'nin 3'ten küçük olmasının mükemmel uyum gösterdiğini belirtmiştir. Bu çalışmada elde edilen değer $\chi^2/sd=1.57$ olması mükemmel uyumu göstermektedir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde modelin uyumlu olduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 4)

Tablo 4*Pozitif Risk Alma Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları*

Model	TLI	CFI	RMSEA	χ^2	sd	χ^2/sd
1.Düzyer DFA	.94	.95	.04	54.98	35	1.57

TLI =The Tucker-Lewis İndeksi; CFI =Göreceli Uyum İndeksi; RMSEA =Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü, χ^2 =Ki Kare Değeri; sd =Serbestlik Derecesi

Ölçeğin Türkçe formunun uyarlanması sürecinde 9.-12. Sınıf düzeyinde 229 öğrenci üzerinde benzer ölçüt geçerliliği çalışması yapılmıştır. Bu doğrultuda mevcut ölçme araçları kapsamında benzer ölçek olarak lise öğrencileri üzerinde geliştirilmiş Ergenlerde Risk Alma Ölçeği (Kıran,2002), Ergen Prososyallik Ölçeği (Ata ve Artan, 2021) ve Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği (Bayraktar vd., 2010) kullanılmış olup sonuçları tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 5*Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Risk Alma Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiler*

Risk Alma Ölçeği ve Alt Boyutları	Pozitif Risk Alma Ölçeği Puanları Kontrol Grubu						
	N	\bar{X}	Tepe Değer	Çarpıklık	Basıklık	r	p
Risk Alma Ölçeği Toplam Puan	229	48.29	130.00	1.602	3.370	.45	.001
Toplumsal Konumla İlgili Risk Alma	229	32.57	75.00	1.107	980	.47	.001
Trafikle İlgili Risk Alma	229	9.36	30.00	2.055	5.921	.17	.008
Madde Kullanımıyla İlgili Risk Alma	229	6.36	25.00	3.544	15.138	.17	.010

Tablo 5'te de görüldüğü gibi, yapılan Spearman Korelasyonu sonucunda Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Risk Alma Ölçeği puanları arasında pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=.45$, $p<.001$). Alt boyutlar incelendiğinde Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Toplumsal Konumla ilgili risk alma puanları arasında pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişki ($r=.47$, $p < .001$), Trafikle İlgili Risk Alma puanları arasında pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki ($r=.17$, $p<.01$) ve Madde Kullanımı puanları arasında pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki ($r=.17$, $p<.05$) tespit edilmiştir.

Tablo 6*Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Olumlu Sosyal Saldırgan Davranış Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiler*

Olumlu Sosyal Saldırgan Davranış Ölçeği ve Alt Boyutları	Pozitif Risk Alma Ölçeği Puanları Kontrol Grubu						
	N	\bar{X}	Tepe Değer	Çarpıklık	Basıklık	r	p
Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği Toplam Puan	229	55.26	100.00	.66	.94	.35	.001
Saldırgan Davranış	229	15.66	40.00	1.74	2.94	.15	.017
Tepkisel Olumlu Sosyal Davranış	229	12.41	16.00	-.73	-.08	.23	.001
Amaca Yönelik Olumlu Sosyal Davranış	229	13.96	24.00	.38	-.63	.32	.001
Özgeci Olumlu Sosyal Davranış	229	13.20	20.00	.05	-.79	.28	.001

Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği puanları arasında pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=.35$, $p<.001$). Alt boyutlar incelendiğinde Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Saldırgan davranış puanları arasında pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki ($r=.15$, $p<.05$), Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Tepkisel Olumlu Sosyal Davranış puanları arasında pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki ($r=.23$, $p<.001$), Amaca Yönelik Olumlu Sosyal Davranış puanları arasında pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişki ($r=.32$, $p<.001$) Özgeci olumlu Sosyal Davranış puanları arasında da pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki ($r=.28$, $p<.001$) tespit edilmiştir.

Tablo 7*Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Ergen Prososyallik Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiler*

Ergen Prososyallik Ölçeği ve Alt Boyutları	Pozitif Risk Alma Ölçeği Puanları Kontrol Grubu						
	N	\bar{X}	Tepe Değer	Çarpıklık	Basıklık	r	p
Ergen Prososyallik Ölçeği Toplam Puan	229	62.23	100.00	-.10	.15	.27	.001
İçsel Prososyal	229	39.20	55.00	-.48	.48	.23	.001
Dışsal Prososyal	229	23.03	45.00	-.51	.03	.12	.051

Pearson korelasyon testi sonucunda Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Ergen Prososyallik Ölçeği puanları arasında pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($r=.27$, $p<.001$). Alt boyutlar incelendiğinde Pozitif Risk Alma Ölçeği ile İçsel Prososyal alt boyut puanı arasında, pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki ($r=.23$, $p<.001$) elde edilirken, Dışsal Prososyal alt boyutu puanı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r=.12$, $p>.05$).

Güvenirlilik Analizlerine İlişkin Bulgular

Türkçe formundan elde edilen iç tutarlık katsayısının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi amacıyla 9.-12. sınıf düzeyinde 359 öğrenci üzerinden veri toplanmış ve ölçme aracının toplamda

ve alt ölçekleri için Cronbach Alfa iç tutarlık kat sayıları hesaplanmıştır. Pozitif Risk Alma Ölçeğinin iç tutarlık analizlerinde Cronbach Alfa değeri $\alpha=.74$ olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alfa katsayısının yanı sıra maddelerin iki eşdeğer yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik (split-half reliability) katsayıları da ayrıca hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, Spearman değeri (Equal-length Spearman-Brown) $S=.72$ ve Guttman değeri (Guttman split-half) $G=.72$ olarak hesaplanmıştır. Spearman ve Guttman değerlerinin hesaplanması sürecinde oluşturulan iki yarımdan elde edilen ilk grup için alfa katsayısı $.52$ ($p<.001$), ikinci grup için alfa katsayısı ise $.66$ ($p<.001$) olarak bulunmuştur. Güvenirlik katsayısının 0.70 'ın üstünde olması beklenmektedir (Büyüköztürk, 2021). Ölçeğe ait elde edilen bu değerler, Pozitif Risk Alma Ölçeği Türkçe formunun güvenilir olduğunu göstermiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Natasha Duell tarafından 2018 yılında geliştirilerek yayınlanmış, orijinal adı "Positive Risk Taking Scale" olan ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması amacıyla yapılmıştır. Uyarlama çalışmasının ilk aşamasında ölçek Türkçe ve İngilizce dillerine hakim, 9 alan uzmanları tarafından önce Türkçe'ye, ardından geri çevirme prosedürü gereği 6 uzman tarafından da orijinal dil olan İngilizceye geri çevrilmiştir. Çevirilen form, Türkçe dili ve anlaşılabilirliği açısından tekrar gözden geçirildikten sonra, pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama ve geri bildirimler sonucunda ölçeğin dilsel eşdeğerlik analizlerine geçilmiştir. Bu kapsamda ölçeğin İngilizce formu ile Türkçe formu 2 hafta arayla uygulanmış ve madde toplam değerleri arasındaki yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öte yandan örneklem grubunun ölçeğin orijinal formu ile Türkçe formundan elde ettikleri puanlar arasında anlamlı farklılıklar oluşmamıştır. Bu veriler, ölçeklerin dil yönünden eşdeğerlik gösterdiğini işaret etmektedir.

Yapı geçerliğini test etmek amacıyla yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) bulgularına göre analize alınan 10 maddenin öz değeri 1'den büyük olan tek faktör altında toplandığı görülmektedir. Çizgi grafiğinde birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlenmiştir. Bu durum ölçeğin tek faktör altında toplandığını desteklemektedir. Tek faktörlü ölçeğin açıkladığı varyans %30,78'dir. Tek boyut altında toplanan maddelerin faktör yük değerleri ise 0,32 ile 0,70 arasında değişmektedir. Varimax yöntemi kullanarak yapılan Açıklayıcı Faktör Analizinden elde edilen veriler üzerinde 10 maddenin faktör yükleri incelenmiş ve her bir maddenin ölçmeyi amaçladığı özelliği bir başka özellik ile karıştırmadan ölçtüğü de ispatlanmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)'nın ardından, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile geçerlik sınamalarına devam edilmiştir. DFA sonucuna göre, ölçeğin Türkçe formundaki tüm maddelerin faktör yükleri $.26$ ile $.66$ arasında değişmekte ve maddelerin faktör yükleri bağlı olduğu faktör içerisinde ölçmeyi amaçladığı özelliği, bir başka özellik ile karıştırmadan ölçmektedir. Uyum değerleri incelendiğinde TLI değerinin $.94$ ve CFI değerinin $.95$ olduğu görülmektedir. Bu değerler,

ölçeğin test edilen yapıya iyi uyum gösterdiği işaret etmektedir. RMSEA belirsiz bir şekilde planlanan parametrelerin, ana kütleli kovaryans matrisi ile uyumunu değerlendirir (Byrne, 2011; akt. Yaşlıoğlu, 2017). RMSEA değeri için 0.1'e yaklaşan ve aşan değerler modelin kötü, daha aşağı inerek sıfıra yaklaşan değerler modelin iyi olduğunu gösterir (Yaşlıoğlu, 2017). Hooper ve diğerleri (2008) mükemmel uyum gösterebilmesi için RMSEA değerinin .05'ten küçük olması gerektiğini belirtmiştir. RMSEA değeri bu çalışmada .04 bulunduğundan bu değer de mükemmel uyum göstermektedir. Ki-kare (CMIN) değeri örnek kovaryans matrisi ile modellenen kovaryans matrisi arasında fark olup olmadığını değerlendirir (Hu ve Bentler, 1999). Uygun bir modelin $p < .005$ düzeyinde anlamsız sonuç vermesi beklenir (Barrett, 2007). Ki-kare değeri büyük örneklem ($n > 50$) gruplarında modelin uygunluğunu her zaman reddettiği için tek başına yorumlamak doğru olmayacaktır. Bu yüzden χ^2/sd oranı da modelin uyum iyiliğini değerlendirmede kullanmak gerekir (Kenny ve McCoach, 2003). Marcoulides ve Schumacher (2001) χ^2/sd 'nin 3'ten küçük olmasının mükemmel uyum gösterdiğini belirtmiştir. Bu çalışmada elde edilen değer $\chi^2/sd = 1.57$ olması mükemmel uyumu göstermektedir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde modelin uyumlu olduğu görülmektedir.

Geçerlik sınamalarında Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği'nin benzer ölçeklerle arasındaki ilişki de incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre Ergenlerde Pozitif Risk Alma Davranışı Ölçeği, Risk Alma Ölçeği ile pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişkili bulunmuştur. Ergenlerde pozitif risk alma davranışı puanları artarken risk alma davranışı puanlarında da artışın görülmesi, bu dönemde olumlu ya da olumsuz risk alma davranışındaki artıştan kaynaklanmaktadır. Bu ilişkinin orta güçte çıkması ise risk alma davranışının iki yönlü olmasından kaynaklı olduğunu düşündürmektedir. Alan yazın incelendiğinde pozitif risk alma davranışının, olumsuz risk alma davranışını azaltması üzerine yapılan bir araştırmada, olumsuz risk alma davranışındaki artış ile pozitif risk alma davranışındaki artışın ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Duell ve Steinberg, 2020). Araştırma, bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği puanı ile Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği puanı arasında pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde Pozitif Risk Alma Ölçeği puanları ile Tepkisel Olumlu Sosyal Davranış, Özgeci Olumlu Sosyal Davranış ve Saldırgan Davranış puanları arasında pozitif yönde düşük güçte; Amaca Yönelik Olumlu Sosyal Davranış puanları arasında pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişki bulunmuştur. Ergenlerde pozitif risk alma davranışı puanları artarken olumlu sosyal ve saldırgan davranış puanlarında da artış görülmektedir. Olumlu sosyal davranış tanımına göre dört tip davranış bulunmaktadır. Bunlar; özgeci, itaatkâr, duygusal ve kamusal davranışlardır (Carlo ve Randall, 2002). Özgeci, itaatkâr ve duygusal olumlu sosyal davranış örüntüleri bireyin daha çok empati

yaparak gönüllü olduğu, karşı taraftaki kişileri düşündüğü yardım davranışlarıdır. Kamusal olumlu sosyal davranış ise başkalarının onayını alma, değer görme ya da statü kazanma amacıyla yapılan yardım davranışlarıdır. Her iki türde de davranışın sonucunun olumlu olacağı düşüncesiyle hareket edildiği düşünülebilir. Bu durumda Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği puanı ile Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği puanı arasında pozitif yönde orta güçte anlamlı ilişki çıkması beklendik bir durumdur. Duell ve Steinberg (2020), olumlu risk almanın aynı zamanda olumsuz risk almayı da arttırdığını hatırlatır. Buradan da anlaşılacağı gibi risk alma davranışı iki yönlüdür, bu yüzden ergenlerde pozitif risk alma davranışı artarken saldırgan davranış puanlarının da artması normal olarak yorumlanabilir. Amaca yönelik olumlu sosyal davranışlar ise duyguların işin içine girmediği, olumlu sosyal davranışın daha çok amaca yönelik bir araç olarak kullanıldığı davranışlar olarak tanımlanmıştır. Buradan yola çıkarak amaca yönelik olumlu sosyal davranış sergileyen ergen bireylerin, pozitif risk alma davranışı sergilerken olduğu gibi davranışın sonuca odaklandığı düşünülebilir.

Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği ile Ergen Prososyallik Ölçeği arasında pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde Pozitif Risk Alma Ölçeği ile İçsel Prososyallik alt boyut puanı arasında pozitif yönde düşük güçte anlamlı ilişki bulunurken, Dışsal Prososyallik alt boyutu puanı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Prososyal davranışlar gönüllülük esasıyla bir başkasına yardım etmeyi amaçlayan duygusal davranışlardır. Kendi içerisinde içsel odaklı (benmerkezci) ve dışsal odaklı (özgecil) davranışlar olarak ikiye ayrılır (Ata ve Artan, 2020). İçsel prososyal davranışlar; başka insanların eleştirilerine maruz kalmamak ya da kendine bir çıkar sağlamak amacıyla sergilenen davranışlardır. Dışsal prososyal davranışlar; bireyin duygularıyla eyleme geçtiği, gönüllü olarak, karşı taraftaki kişileri düşünerek hareket ettiği davranışlarıdır. Pozitif risk alma davranışı puanı ile iç prososyallik puanı arasındaki ilişki olmasına rağmen dışsal prososyallik puanı arasında ilişkinin bulunmaması ergenlik döneminde risk alma davranışının bilişsel gelişim ve benmerkezçiliğin bir ürünü olarak ortaya çıkmasıyla açıklanabilir (Koç, 2004).

Sonuç olarak, geçerlik analizleri kapsamında gerçekleştirilen benzer ölçeklerle ölçüt geçerliği analizlerine göre Ergenlerde Pozitif Risk Alma Davranışı Ölçeği ile Ergenlerde Risk Alma Ölçeği, Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranış Ölçeği ve Ergen Prososyallik Ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Bu bulgular ölçeğin, ölçüt geçerliğini yerine getirdiğini göstermektedir.

Güvenilik analizlerinde Ergenlerde Pozitif Risk Alma Davranışı Ölçeği'nin Cronbach Alfa değeri hesaplanmıştır. Cronbach Alfa değerinin 0 ile 1 arasında olması beklenmektedir. 0-0.40 arasındaki değerlerde ölçek güvenilir değil; .40 ile .60 arasındaki değerlerde ölçek düşük güvenilirlikte; .60 ile .80 arasındaki değerlerde ölçek oldukça güvenilir ve .80 ile 1.0 arasındaki

değerlerde yüksek derecede güvenilir olarak değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2005). İç tutarlık katsayısını belirlemek üzere yapılan analiz sonucunda Cronbach Alfa değeri .74 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinal formu için yapılan analize göre de Cronbach Alfa katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alfa katsayısının belirlenmesine ek olarak maddelerin iki eşdeğer yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik (split-half reliability) katsayıları da ayrıca hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, Spearman değeri .72 ve Guttman değeri .72 olarak hesaplanmıştır. Spearman ve Guttman değerlerinin hesaplanması sürecinde oluşturulan iki yarımdan elde edilen ilk grup için alfa katsayısı .52; ikinci grup için alfa katsayısı ise .66 olarak bulunmuştur. Bu değerlere göre Pozitif Risk Alma Ölçeği Türkçe formunun güvenilir olduğu tespit edilmiştir (Büyüköztürk, 2021).

Ölçeğin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koyan bu araştırma, aynı zamanda bazı sınırlılıklara da sahiptir. Araştırmanın kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen katılımcılardan oluşması bulguların genellenebilirliği açısından bir sınırlılıktır. Bu bakımdan farklı bölgelerden seçilecek katılımcılarla yapılacak çalışmalar ölçüm aracının geçerliği ve güvenilirliğine dair daha güçlü destek sunabilir. Ayrıca araştırma verileri, pandeminin sosyal yaşama dair kısıtlayıcı şartları altında toplanmıştır. Gelecekte benzeri çalışmalar, sosyal yaşamı bu denli etkileyen küresel sorunların olmadığı durumlarda tekrarlanabilir.

Bu çalışmada Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeğinin geçerliği, güvenilirliği ve dilsel eşdeğerliği incelenmiştir. Ergenlik döneminde risk alma davranışı incelendiğinde alan yazında daha çok akademik, girişimcilik ve olumsuz risk alma davranışlarını içeren çalışmalara ulaşılmıştır (Deniz, 2011; Kıran, 2003; Ma, Shek, Cheung ve Oi Bun Lam, 2000; Şeker, 2017). Ergenlik dönemindeki riskli davranışların sadece olumsuz olmadığı bilinmektedir. Yapılan çalışmada risk alma ve pozitif risk alma davranışı arasına bir ilişki bulunsa da; pozitif risk alma davranışı olumsuz risk alma davranışından farklı olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Duell ve Steinberg, 2018). Benzer şekilde Türkiye’de risk alma davranışıyla ilgili bir ölçme araçları mevcutken (Kıran, 2002); pozitif riskleri ölçen bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Risk alma davranışını gerektiren olumlu sosyal davranışları ölçen araçlar ise pozitif risk alma davranışı kapsamamaktadır (Ata ve Artan, 2020). Prososyal davranışlarda daha çok toplumsal riskler alınırken bireysel davranışlar göz ardı edilmekte, Pozitif Risk Alma ile ilgili kapsayıcı bir veri elde edilememektedir. Bu nedenle bu ölçek bireysel boyuta veri sağlayacağından dolayı alanı farklı bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ergenlerin ve çevresindeki kişilerin refahına katkı sağlamak açısından pozitif risk alma alanında araştırmalar yapmak ve bu davranışa teşvik etmek önemlidir. Ancak elde edilen veriler alan uzmanlarına, uygulayıcılara, eğitimcilerle birer zemin hazırlayabilir. Yeni yapılacak araştırmalarda ergenlerin pozitif risk alma davranışının demografik değişkenlerin yanı sıra ile akran ilişkileri, akademik başarıları, okula bağlılıkları, ebeveyn tutumları ve

ebeveynlerin sosyal yaşamları bağlamında incelenmesi alana farklı veriler sunacaktır. Ergen bireyin içinde bulunduğu gelişim dönemi gözetilerek olumsuz risk alma davranışını etkileyen fizyolojik, psikolojik, sosyal, bilişsel, duygusal ve cinsel etmenler belirlendikten sonra bu etkilerin yönünü pozitif risk alma davranışına döndürmek için çalışmalara yer verilebilir ve okullardaki rehberlik faaliyetleri bu yönde geliştirilebilir. Öğrencilerin daha çok pozitif risk alma davranışı sergileyeceği bireysel ve sosyal alanların oluşturulabilmesi de olumlu katkı sağlayacaktır.

Pozitif risk alma davranışı yüksek çıkan öğrenciler için aileye, öğretmenlere, psikolojik danışmanlara ve okul yönetimine büyük sorumluluk düşmektedir. Aileler çocuklarının ilgi ve yeteneklerini gözlemleyerek bu doğrultuda fırsatlar sunabilir. Psikolojik Danışmanlar tarafından ailelere, ergenlik döneminde risk alma ve pozitif risk alma ile ilgili seminerler düzenlenebilir. Devlet okulları ve özel okullarda pozitif risk almayı içeren sosyal faaliyetlerin sayısı artırılabilir. Okul içi ve dışı sosyal faaliyetlerde daha çok söz sahibi olmalarına fırsat verilebilir. Ergenlerin ilgi ve yeteneklerine yönelik ölçümler yapılarak okullarda ilgi ve yeteneklerini sergileme alanları oluşturulabilir. Eğitim müfredatındaki konular gözetilerek öğrencilerin ilgi alanları doğrultusunda gruplaşarak oluşturacakları portfolyo sunum ve etkinliklerine yer verilebilir. Bununla birlikte pozitif risk alma davranışı yüksek öğrenciler bir araya getirilerek sınıfın, okulun ve toplumun yararına ARGE faaliyeti sürdürmeleri için alan oluşturulabilir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul'da Lise eğitimi devam eden 13-19 yaş arasındaki ergenlerle sınırlıdır. Bu araştırma, insanların sosyal yaşamını belirgin şekilde kısıtlayan Covid 19 Pandemi koşullarında gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, sosyal yaşamdaki kısıtlanmalardan etkilenen 19 yaş ve altı bireylerden toplanmış ve sonuçlar bu açıdan değerlendirilmiştir. Bu nedenle Pandemi koşulları altında elde edilen bu bulgular ile Pandemi sonrası koşullarda elde edilecek yeni bulgular ile karşılaştırılması bu yaş grubu ergenlerin pozitif risk almalarına ilişkin daha gerçekçi veriler sunacaktır. Ergenlerde pozitif ve olumsuz risk almayı karşılaştıran çalışmaların sayısı artırılabilir. Her iki davranış kalıbının nasıl örtüştüğünü ve ayrıldığını belirlemek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. İlgili literatür ışığında uyarlanan ölçeği de kullanarak, risk alma davranışı ile ilgili nicel araştırmaların yanı sıra nitel ve karma araştırmaların gerçekleştirilmesi konunun daha derin ve detaylı şekilde ele alınmasını sağlayacak, ışık tutucu olacaktır.

KAYNAKÇA

- Ata, S. ve Artan, İ.Z. (2020). Ergen prososyallik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Child and Adolescence Mental Health*, 28(1), 38-44. <https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2020.14632>
- Bayar, N. ve Sayıl, M. (2005). Brief report: Risk-taking behaviors in a non-western urban adolescent sample. *Journal of Adolescence*, 28(5), 0-676. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.01.010>
- Bayraktar, F., Kindap, Y., Kumru, A. ve Sayıl, M. (2010). Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranışlar Ölçeği'nin ergen örnekleminde psikometrik açıdan incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 1-13. Erişim adresi: <http://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0019318>
- Birch, S., Cole, S., Hunt, K., Edwards, B. & Reaney, E. (2011). Self-harm and the positive risk taking approach. Can being able to think about the possibility of harm reduce the frequency of actual harm? *Journal of Mental Health*, 20(3), 293-303. <https://doi.org/10.3109/09638237.2011.570809>
- Bohnert, A.M., Kane, P. & Garber, J. (2008). Organized activity participation and internalizing and externalizing symptoms: Reciprocal relations during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 239-250. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9195-1>
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı*. Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Pegem.
- Carlo, G. ve Randall, B. A. (2002). The development of a measure of prosocial behaviors for late adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 31, 31-44. <https://doi.org/10.1023/A:1014033032440>
- Capaldi, D., Degarmo, D.S., Patterson, G. R. & Forgatch, M.S. (2002). Contextual risk across the early life span and association with antisocial behavior. In J. B. Reid, G. R. Patterson, & J. Snyder (Eds.), *Antisocial Behavior in Children and Adolescents*, 124-145. <https://doi.org/10.1037/10468-006>
- Collado, A., Felton, J.W., MacPherson, L., & Lejuez, C.W., (2014). Longitudinal trajectories of sensation seeking, risk taking propensity, and impulsivity across early to middle adolescence. *Addict. Behav.*, 39 (11), 1580-1588. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.01.024>
- Deniz, N. (2011). *Liseye devam eden ergenlerin risk alma davranışları ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Konya Selçuk Üniversitesi.
- Do, K. T., Guassi Moreira, J. F., & Telzer, E. H. (2016). But is helping you worth the risk? Defining prosocial risk taking in adolescence. *Developmental Cognitive Neuroscience*, 25, 260-271. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2016.11.008>
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2007). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 1087-10101. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.6.1087>
- Duell, N., (2018). Positive risk taking in adolescence. The Temple University Graduate Board. <https://doi.org/10.1111/cdep.12310>
- Duell, N. & Steinberg, L. (2018). Positive risk taking in adolescence. *Child Development Perspectives*. 13(1), 48-52. <https://doi.org/10.1111/cdep.12310>
- Duell, N. & Steinberg, L. (2020). Differential correlates of positive and negative risk taking in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(6), 1162-1178. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01237-7>

- Duell, N. & Steinberg, L. (2021). Adolescents take positive risks, too. *Developmental Review*, 62, 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2021.100984>
- Dündar, S., Ekşi, H. ve Yıldız, A. (2008). Aksiyonda değerler ölçeği dilsel eşdeğerlik geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15), 89-114. Erişim Adresi: <http://ded.dem.org.tr/gorsel/pdf/ded-15-makale-4.pdf>
- Ellis, B. J., Del Giudice, M., Dishion, T. J., Figueredo, A. J., Gray, P., Griskevicius, V., Hawley, P. H., Jacobs, W. J., James, J., Volk, A. A., & Wilson, D. S. (2012). The evolutionary basis of risky adolescent behavior: implications for science, policy, and practice. *Developmental Psychology*, 48, 598-623. <https://doi.org/10.1037/a0026220>
- Erden Çınar, S., Erduran Tekin, Ö., Keçeci, B., ve Çetin, D. (2021). Ergenlerde heyecan arayışı, yıkıcı davranışlar ve üst bilişsel farkındalığın siber zorbalığı yordayıcılığı. *Eğitim Bilimleri Dergisi*. 54(54), 169-187. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.881665>
- Etikan, I., Musa, S. A. & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4. <https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- Fredricks, J. A. & Eccles, J. S. (2006). Is extracurricular participation associated with beneficial outcomes? Concurrent and longitudinal relations. *Developmental Psychology*, 42, 698-713. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.4.698>
- Gullone, E. ve Moore S. (2000). Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal Of Adolescent*. 23(4), 393-407. <https://doi.org/10.1006/jado.2000.0327>
- Gülgez, Ö. E. (2007). *Lise öğrencilerinin olumsuz risk alma davranışlarının psikolojik belirtiler, yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi: Ankara ili örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Hansen, E. B. & Breivik, G. (2001). Sensation seeking as a predictor of positive and negative risk behavior among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 30(4), 627-640. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00061-1](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00061-1)
- Hoyt M.A. & Kennedy C.L. (2008). Leadership and adolescent girls: A qualitative study of leadership development. *American Journal of Community Psychology*, 42, 203-219. <https://doi.org/10.1007/s10464-008-9206-8>
- Hu, L., & Bentler, P.M. (1999). Kovaryans yapı analizinde uyum indeksleri için kesme kriterleri: Yeni alternatiflere karşı geleneksel kriterler. *Yapısal Eşitlik Modellemesi*, 6 (1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Jessor, R. (1991). Risk behavior in adolescence: a psychosocial framework for understanding and action. *Journal Of Adolescent Health*, 12, 597-605. [https://doi.org/10.1016/1054-139X\(91\)90007-K](https://doi.org/10.1016/1054-139X(91)90007-K)
- Kalaycı, Ş. (2008). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri. Asil.
- Karagianni, D., & Montgomery, A. J. (2018). Developing leadership skills among adolescents and young adults: a review of leadership programmes. *International Journal of Adolescence and Youth*, 23, 86-98. <https://doi.org/10.1080/02673843.2017.1292928>
- Karakaya, İ. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıoğen (Ed.), Bilimsel araştırma yöntemleri içinde (s. 57-83). Anı.
- Kenny, D. A. & McCoach, D. B. (2003). Effect of the number of variables on measures of fit in structural equation modeling. *Structural Equation Modeling*, 10(3), 333-351. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM1003_1
- Kıran Esen, B. (2002). *Akran baskısı düzeyi farklı olan öğrencilerin risk alma, sigara içme davranışı ve okul başarılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

- Kıran Esen, B. (2003). Akran baskısı düzeyleri ve cinsiyetlerine göre öğrencilerin risk alma davranışı ve okul başarılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (20), 17-26. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21440/229613>
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 231-256. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23750/253040>
- Ma, H. K., Shek, D.T.L., Cheung, P.C. & Oi Bun Lam, C. (2000). Parental, peer and teacher influences on the social behavior of hong kong chinese adolescents, *Journal of Genetic Psychology*, 161 (1), 65- 79. <https://doi.org/10.1080/00221320009596695>
- Malin, H., Liauw, I. & Damon, W. (2017). Purpose and character development in early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 46, 1200–1215. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0642-3>
- Marcoulides, G. & Schumacher, R. (2001). New developments and techniques in structural equation modeling. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. <https://doi.org/10.4324/9781410601858>
- Maslowsky, J., Owotomo, O., Huntley, E.D. & Keating, D. (2019). Adolescent Risk Behavior: Differentiating Reasoned And Reactive Risk-taking. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(2), 243-255. <https://doi.org/10.1007/s10964-018-0978-3>
- Masten, A.S. (2001). Ordinary magic: Resilience process in development. *American Psychologist*, 56, 227–239. <https://doi.org/10.1037//0003-066X.56.3.227>
- Meyer DK, & Turner JC (2006). Re-conceptualizing emotion and motivation to learn in classroom contexts. *Educational Psychology Review*, 18, 377–390. <https://doi.org/10.1007/s10464-008-9206-8>
- Ögel, K., Çorapçıoğlu, A., Sır, A., Tamar, M., Tot, Ş., Doğan, O., Uğuz, Ş., Yenilmez, Ç., Bilici, M., Tamar, D. ve Liman, O. (2004). Dokuz ilde ilk ve ortaöğretim öğrencilerinde tütün, alkol ve madde kullanım yaygınlığı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15, 112-118. Erişim adresi: <http://www.turkpsikiyatri.com/C15S2/dokuzilde.pdf>
- Öner, E. T. (2009). *Belirli Alanlara Özgü Risk Tutumları Ölçeği'nin Türk üniversite öğrencilerine uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Öter, A. (2005). *Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri: Antalya örneği* (Yayın No. 188175) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Peker, A.Y., (2012). *Lise öğrencilerinde risk alma davranışının akran baskısı, ana baba tutumları ve çok boyutlu algılanan sosyal desteğe göre yordanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Siyez, M. D. (2006). *15-17 yaş arası ergenlerde görülen problem davranışların koruyucu ve risk faktörleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Steinberg, L. (2013). Ergenlik. F. Çok (Eds.). İmge.
- Şeker, E. (2017). *Ergenlerde risk alma davranışlarında akran ve aile ilişkileri ile problem çözme becerisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege üniversitesi.
- Şentuna, N., (2020). *Sporun lise öğrencilerinin risk alma davranışı üzerindeki etkilerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Tabachnick B. & Fidell, L. (2007). Using multivariate statistics. Allyn and Bacon. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/2006-03883-000>

- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayınları. Erişim Adresi: <https://www.nobelyayin.com/tutumlarin-olculmesi-ve-spss-ile-veri-analizi-2495.html>
- Te Brinke L. W., van der Crujisen R., & Green K. H. (2022). Positive and negative risk-taking in adolescence and early adulthood: A citizen science study during the COVID-19 pandemic. *Frontiers Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.885692>
- Uysal, R. (2014). *Çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı bir müdahale programının ergenlerde risk alma davranışına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Wood AP, Dawe S, & Gullo MJ (2013). The role of personality, family influences, and prosocial risk-taking behavior on substance use in early adolescence. *Journal of Adolescence*, 36, 871–881. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2013.07.003>
- Yıldırım, M. (2007). *Şiddete başvuran ve başvurmayan ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve akran baskısı düzeyleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Yılmaz T. (2000). *Ergenlerde risk alma davranışlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Zuckerman, M., Bone, RN, Neary, R., Mangelsdorff, D., & Brustman, B. (1972). What is the sensation seeker? Personality trait and experience correlates of the Sensation-Seeking Scales. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 39(2), 308–321. <https://doi.org/10.1037/h0033398>

EXTENDED ABSTRACT**Introduction**

During adolescence, hormonal changes and biological readiness increase the risk-taking behavior of adolescents (Karaman, 2013). Although some researchers classify risk-taking behavior as behaviors that harm health, some see it as normal behaviors exhibited by adolescents during their transition to adulthood (Siyez, 2006; Steinberg, 2013). Duell and Steinberg (2018) called positive risk-taking behavior that contributes to the life of the individual (gain in the sense of person or something), has low material and moral costs, does not pose a threat to health and safety, and is acceptable to the society.

Risk-taking behavior includes some developmental tasks that prepare the adolescent for adulthood, such as discovering who he is, controlling his life, being included in a group, standing against authority, proving himself, struggling with inadequacy and failure (Jessor, 1991). Negative risk-taking behaviors appear in adolescents as crime, substance use, inability to control sexual urges, truancy from school, getting involved in fights, reluctance to class, eating disorders, and unhealthy life (as cited in Deniz, 2011).

Regarding positive risk-taking behavior, it has been seen that there are limited number of studies in the literature. It is important to conduct research in the field of positive risk taking and to encourage this behavior in order to contribute to the well-being of adolescents and those around them. Positive risks can contribute to the reduction of health-damaging behaviors such as substance use, armed attack, and the development of academic skills along with socialization at schools. Positive risk-taking can also encourage perseverance, or "courage," by providing opportunities for young people to set personal goals, overcome difficulties, and learn from failure in healthy ways (Duckworth vd., 2007). It has been observed that adolescents who show leadership-related risk-taking behavior improve their ability to cope with difficulties (Hoyt & Kennedy, 2008). It has been found that adolescents who take risks in lessons where they have difficulties at school develop tolerance to failure (Meyer & Turner, 2006). It has been found that positive risk taking is associated with stronger self-regulation skills (Wood et al., 2013). More experience with positive risks can help increase adolescents' resilience to setbacks, as risks inherently lead to negative outcomes such as failure (Karagianni and Montgomery 2018).

Method

This work; It is structured in a descriptive survey model as it aims to examine the statistical competences of a measurement tool. The universe of the research consists of students who have high school education in Istanbul in the 2021-2022 academic year. The sample consists of high school students formed by convenience sampling method from this universe. Nine (9)

people in the English version of the Positive Risk Taking Scale were translated into Turkish, six (6) people were in the translation of the Turkish form into English, 30 people in the equivalence and reliability study, 229 people in the validity (structure, criterion...) analysis, In the analysis, 359 people were included in the sample group. Personal Information Form, Positive Risk Taking Scale for Adolescents, Risk Taking Scale for Adolescents, Positive Social and Aggressive Behaviors Scale, Adolescent Prosociality Scale were used as data collection tools. The data were entered into the computer environment and analyzed using SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0.

Results

In the first phase of the study, the test-retest correlation over two weeks for the linguistic equivalence of the scale was found to be high ($r=.94$; $p<.001$). At the same time, the relationship between the English and Turkish forms of the Positive Risk Taking Scale was found to be significant and equivalent at the one-dimensional and 10-item level. However, the difference between the Turkish Form scores of the Positive Risk Taking Scale and the English Form scores of the Positive Risk Taking Scale of the adolescents in the sample group was not found to be significant. The results of the confirmatory factor analysis for the construct validity demonstrated that all t values were significant, and the one factor model, as in its original form, had acceptable fit indexes ($\chi^2/sd=1.57$, $TLI = .94$, $CFI = .95$ ve $RMSEA = .04$). As a result of Spearman Correlation, a moderately strong and positive relationship ($r=.45$, $p<.001$) between Positive Risk Taking Scale and Risk Taking Scale scores, and a moderately strong positive relationship between Positive Social and Aggressive Behavior Scale scores ($r=.35$, $p<.001$), a low-power significant positive correlation was found between Positive Risk Taking Scale and Adolescent Prosociality Scale scores ($r=.27$, $p<.001$). Finally, the Cronbach Alpha internal consistency value was calculated as $\alpha=.74$. The reliability (split-half reliability) coefficients obtained by dividing by two equivalent halves were calculated as Spearman value (Equal-length Spearman-Brown) $S=.72$ and Guttman value (Guttman split-half) $G=.72$. The alpha coefficient was found to be $.52$ ($p<.001$) for the first group from the two halves, and $.66$ ($p<.001$) for the second group.

Discussion & Conclusion

In conclusion, the research findings provide evidence that the Turkish version of the Positive Risk-Taking Scale is a valid and reliable measurement tool that can be used to measure the positive risk-taking behaviors of Turkish high school students. Since the sample group of this study consisted of high school students, it would be useful to try it with other groups to determine the validity of the scale. It is thought that the short and easy application of the scale will support the researches on the risk-taking behavior of adolescents.

Ergenlerde Pozitif Risk Alma Ölçeği

Yönerge: Geçmişte yapmış olabileceğiniz farklı şeylerin bir listesi var. Her biri için, lütfen bunu daha önce yapıp yapmadığınızı ve yaptıysanız son altı ay içinde kaç kez yaptığınızı belirtiniz.

Sen hiç... katıldın mı? Evet / Hayır

...Son altı ay içinde bu faaliyete kaç kez katıldın? (0) Hiç katılmadım (1) Bir veya iki kez (2) 3-5 kez (3) 5'ten fazla

No	Maddeler	Hiç katılmadım	Bir veya iki kez	3-5 kez	5' ten fazla
1	Hoşunuza gideceğinden emin olmadığınız halde yeni bir kulübe veya etkinliğe katıldınız mı?	0	1	2	3
2	Duymak istemeseler bile birine doğruyu söylediniz mi?	0	1	2	3
3	Seçileceğinizden emin olmadığınız halde okulda veya başka bir kurumda bir liderlik rolünün peşinden koştunuz mu?	0	1	2	3
4	Yeni tanıştığınız birine hayır diyeceğini düşündüğünüz halde çıkma teklif ettiniz mi?	0	1	2	3
5	Başkalarının seveceğinden emin olmadığınız yeni bir saç modeli veya kıyafet denediniz mi?	0	1	2	3
6	Birine bir sırrınızı verdiniz veya kendinizle ilgili kişisel bir şeyinizi paylaştınız mı?	0	1	2	3
7	Birinin sizinle aynı fikirde olmayabileceğini düşünmenize rağmen, doğru olduğuna inandığınız şeyi savundunuz mu?	0	1	2	3
8	Diğer arkadaşlarınızın nasıl tepki vereceğinden emin olmadığınız halde yeni biriyle arkadaşlığa başladınız mı?	0	1	2	3
9	Kendinizi utandırmış olabileceğiniz yeni bir spor denediniz mi veya iyi olmadığınız bir sporu oynadınız mı?	0	1	2	3
10	Uyum sağlayacağınızdan emin olmadığınız halde bir grup yeni insanla zaman geçirdiniz mi?	0	1	2	3